

KRATKE VIJESTI

ZADARSKA ŽUPANIJA GRADI SUVREMENI SUSTAV NAVODNJAVANJA

Radovi na suvremenome sustavu navodnjavanja Baštica (II. faza) na području mjesta Smilčići u Zadarskoj županiji, čija je vrijednost veća od 16 milijuna kuna, izvode se po planu. Projekt koji se počeo provoditi 1. kolovoza trebao bi biti završen za 19 mjeseci, odnosno do 2020. Voditelj projekta su *Hrvatske vode*, a izvođač je tvrtka *Braco Kop d.o.o.* Stručni nadzor provodi tvrtka *H5 d.o.o.*, projektantski nadzor *Hidrokonzalt-projektiranje d.o.o.*, a koordinator zaštite na radu jest *Inspekt d.o.o.* Projekt se sufinancira iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. Zadarskoj županiji odobreno je 22,8 mil. kuna, od čega EU pomaže s 85 posto. Budući sustav navodnjavanja bit će dug 12 km i omogućit će navodnjavanje 158 ha poljoprivrednih površina (na 93 ha su voćnjaci i vinogradi, dok su na 65 ha povrtnarske kulture) u vlasništvu 43 poljoprivredna gospodarstva s kojima je sklopljen predugovor o korištenju sustava. Prema planovima, sustav bi trebao biti spreman za sezonu navodnjavanja u 2020. ■

MEĐUNARODNI DAN BORBE PROTIV PRIRODNIH KATASTROFA

Međunarodni dan smanjenja rizika od katastrofa posvećen je očuvanju okoliša i sprečavanju rizika od prirodnih katastrofa. Inicijativa je započela 1989., i to nakon poziva Opće skupštine Ujedinjenih naroda koja Međunarodni dan smanjenja rizika od katastrofa vidi kao način promoviranja kulture svijesti o rizicima i smanjenju rizika, što uključuje prevenciju katastrofa, ublažavanje posljedica i spremnost na odgovor. Do 2009. kao Dan smanjenja rizika obilježavala se druga srijeda u listopadu, a nakon 2009. datum 13. listopada usvojen je kao Međunarodni dan smanjenja rizika od katastrofa.

Godišnje se na Zemlji dogode stotine elementarnih nepogoda s nesagledivim posljedicama, ljudskim žrtvama i materijalnom štetom. Posljednjih se godina pokazao paradoks modernog vremena: što je veći stupanj tehnološke razvijenosti, to je veća izloženost prirodnim katastrofama, čiji su učinci razorniji.

Klima, vrijeme i vodni resursi mogu djelovati razarajuće na društveno-ekonomski razvoj i na dobrobit čovječanstva. Ekstremni klimatski događaji kao što su tornada, oluje, cikloni, poplave i suše čine oko 75 posto svih katastrofa na godinu. Oni dovedu do ogromnih ljudskih patnji, gubitaka života i ekonomskih šteta. Praćenje tih događaja, prognoza njihovih kretanja te pitanja upozoravanja na vremenske prilike temeljni su u širenju utjecaja katastrofa na stanovništvo i ekonomiju. Prirodne katastrofe i katastrofe izazvane ljudskim aktivnostima imaju uništavajuće djelovanje. U posljednjih četrdesetak godina dogodili su se ekstremni vremenski, klimatski i hidrološki događaji kao što su poplave, tropski cikloni i suše u svim dijelovima svijeta. Globalno, u posljednjih dvadesetak godina broj hidrometeoroloških katastrofa udvostručio se. Širom svijeta suše i širenje pustinje ozbiljno prijete preživljavanju više od 1,2 milijardi ljudi koji ovise o zemlji za udovoljavanje svojim potrebama. Utvrđeno je to kako je El Nino, prirodni fenomen povezan s klimatskim promjenama, bio najjači u proteklome stoljeću te je utjecao na 110 milijuna ljudi i stajao globalno gospodarstvo stotinu milijardi dolara. Statistike prikupljene od osiguranja za razdoblje od 1950. do 1999. pokazuju to da su se najveće prirodne katastrofe dogodile većinom kao posljedica vremena i klime te da su proizročile gubitke od 960 milijardi dolara. Hrvatska, sa 70 država svijeta, među kojima su 22 europske, sudjeluje u procesu izrade nacionalnih platformi za smanjenje rizika od katastrofa. ■

TREBA LI NAŠE PRAVO NA VODU ZAŠTITITI USTAVOM?

Na okruglome stolu o problemima dostupnosti pitke vode, koji je 24. rujna 2018. održan u Zagrebu, rečeno je to da šest posto stanovnika Hrvatske nema mogućnost priključenja na vodovod, da četvrtina građana kasni s plaćanjem režija te da na različitim područjima razlika u cijeni vode iznosi od sedam do čak 27 kuna po prostornome metru. Pučka pravobraniteljica Lora Vidović kazala je to kako mnogim građanima voda još nije dostupna kroz sustav javnog vodovoda, dok četvrtina građana kasni s plaćanjem režija, što otvara mogućnost isključenja vode. "Oko šest posto stanovnika nema mogućnost priključenja na vodovod, a dio onih koji imaju tu mogućnost odlučuje se za alternativne opcije poput bunara i sličnog. Razlika u cijeni vode u Hrvatskoj jako je velika i ne postoji jedinstvena cijena, nego o njoj odlučuju isporučitelji koji odlučuju i o isključivanju neplatiša", istaknula je Vidović. Podsjetila je na to da bi, prema međunarodnim preporukama, svakome čovjeku trebalo biti osigurano najmanje 70 litara vode na dan i pojasnila kako pravo na vodu nije bezgraničan pristup besplatnoj vodi, već pristup vodi za osobne potrebe.

Elizabeta Kos iz Ministarstva zaštite okoliša i energetike rekla je to da je pitka voda iz sustava javne vodoopskrbe u Hrvatskoj dostupna 94 posto stanovništvu, a priključak ima oko 86 posto stanovništva. Hrvatska iz EU-ovih fondova na raspolaganju ima milijardu i 50 milijuna eura za te namjene jer vodoopskrbni sustav treba uskladiti s EU-ovom direktivom o vodi za piće do 2023. godine, kada je krajnji rok direktive i o komunalnim i otpadnim vodama. Kos je istaknulo to kako se mora razlikovati pravo na pitku vodu i pravo na vodnu uslugu. "Mi smo se uskladili s okvirnom europskom direk-

DRUŠTVENE VIJESTI

tivom koja kaže da u cijeni vodnih usluga mora biti povrat troška. Naravno, pravo na vodu da, ali pravo na neplaćanje ili zlonamjerno iskorištavanje zaista ne bi bilo u redu", rekla je i dodala da postoji i socijalna cijena vodnih usluga. ■

OBNAVLJA SE POZDRAV SUNCU U ZADRU

Od 1. listopada 2018. svjetlosna instalacija *Pozdrav Suncu*, jedna od najpoznatijih zadarskih atrakcija, ograđena je i zatvorena zbog izvođenja radova na obnovi, osuvremenjavanju i nadogradnji. Radovi obuhvaćaju uklanjanje postojeće fotonaionske i nosive opreme u oknu i njezinu zamjenu novom koja će biti otpornija na mehaničke i utjecaje morske vode. Također, zamijenit će se sustav za stvaranje svjetlosnih efekata novim, nadograditi programske aplikacije za kreiranje scenografija i omogućiti povezivanje s internetom. Rok za dovršetak radova je 31. ožujka 2018., a izvodi ih tvrtka *Tiristor* iz Zadra. Ugovorena cijena radova iznosi 3,99 milijuna kuna bez poreza na dodanu vrijednost. ■

RAZDJELNICI OSTAJU OBVEZA ZA GRAĐANE

Izmjene Zakona o tržištu toplinske energije, koje se očekuju uskoro, predviđaju daljnju ugradnju razdjelnika. U Ministarstvu energetike potvrđuju to da se obaveza ugradnje vraća nakon gotovo dvije godine moratorija koji je uveo MOST. Razdjelnici su do sada ugrađeni u oko 104.000 kućanstva u Hrvatskoj, a treba ih ugraditi u njih još oko 50.000. Time neće prestati kontroverze jer ključan je način obračuna potrošene energije koji nije pravedno anticipirao različite troškove za stanove na izloženim dijelovima zgrade. Vlada je donošenjem Zakona o tržištu toplinske energije iz 2013. uvela obveznu ugradnju razdjelnika, a svi stanovi u višestam-

benim zgradama priključeni na sustav gradske toplane morali su ih ugraditi do kraja 2016. Plan je bio da se njihovim uvođenjem uspostavi pravedniji način plaćanja – koliko potrošiš, toliko platiš, te da kupci postanu svjesni toga da su sami odgovorni za štednju energije. Iako su kupci očekivali niže stavke na računima, to se nije dogodilo te gotovo 50 posto potrošača nakon ugradnje razdjelnika dobiva veće račune. Nakon velike bune u javnosti provedene su dvije stručne analize. Tehničku analizu proveo je Energetski institut *Hrvoje Požar*. U toj analizi, napravljenoj za vrijeme MOST-a, istaknuto je to da bi razdjelnici trebali ostati, ali opskrbu potrošača toplinskom energijom treba vratiti pod kontrolu države jer su građani potpuno nezaštićeni. Ta je analiza pokazala i to da je isplativost ugradnje vrlo dugotrajna s obzirom na cijene energije. Lani je pak prezentirana studija zagrebačkog Ekonomskog instituta o isplativost razdjelnika topline, a ona je utvrdila to da razdjelnici donose energetske uštede, no uz dvojbu je li to rezultat povećanja energetske učinkovitosti ili straha potrošača od visokih računa zbog kojeg su smanjivali grijanje ili gasili radijatore. Uvođenje razdjelnika, istaknuto je, troškovno je učinkovito u gradovima kontinentalne Hrvatske s visokim cijenama toplinske energije, a koji su ostvarili prosječnu razinu ušteda (Velika Gorica, Samobor), te u Rijeci. S druge strane, u gradovima s niskom cijenom toplinske energije (Zagreb, Osijek i Sisak) čak ni visoke uštede ne osiguravaju ostvarenje pozitivne sadašnje netovrijednosti investicija u razdjelnike topline. Ta tri grada čine 80 posto toplinarskog tržišta u Hrvatskoj. ■

U VUKOVARU SE NASTAVLJA ENERGETSKA OBNOVA

U Vukovaru je upravo u tijeku projekt energetske obnove 10 stambenih i

stambeno-poslovnih zgrada. Uz to, još je u lipnju 2018. završena energetska obnova višestambeno-poslovne zgrade u Ulici Vladimira Nazora 14 i 16 s 20 stanova i četiri poslovna prostora u prizemlju. Ukupna ulaganja iznosila su 1,6 milijuna kuna, od čega je čak 50 posto sufinancirano sredstvima Europske unije iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Operativnog programa *Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.*, a 20 posto sredstvima Grada Vukovara, dok su ostatak činila sredstva suvlasnika zgrade. Energetska obnova obuhvatila je izolaciju pročelja stiroporom ukupne debljine 17 cm i izolaciju ravnoga krova uz primjenu poliizocijanurata (PIR), čija je masa do osam puta manja i koji ima bolja toplinska i mehanička svojstva od mineralne vune. Također, zamijenjena je dotrajala stolarija pa su postojeći prozori zamijenjeni novima s plastičnim okvirima i trostrukim ostakljenjem i punjenjem od inertnog plina. Staklene površine poslovnih prostora i ulaznih vrata stambenog dijela izvedeni su s primjenom aluminijske stolarije, također s trostrukim staklom i inertnim plinom. Zahvaljujući tome, u stambenim prostorima očekuju se energetske uštede od 77 posto, a u poslovnim prostorima od 64 posto u odnosu na stanje prije obnove. Istodobno je u stambenim prostorima energetska razred povećan s D na B, a u poslovnim prostorima s G na C. Na krov zgrade postavljen je solarni toplinski sustav za pripremu potrošne tople vode tijekom ljeta. Tako je Vukovar dobio prvu stambenu zgradu u kojoj stanari imaju besplatnu toplinsku energiju za pripremu PTV-a za sunčanih dana. Kristijan Lovrenšćak, dipl. ing., direktor tvrtke *Tehnoston* iz Vukovara, koja se bavi upravljanjem zgradama, proizvodnjom i distribucijom toplinske energije, pojasnio je to da će se ulaganja stanara, čiji je udio u projektu postavljanja solarnog sustava iznosio 20 posto, vratiti za manje od tri i pol godine. ■